

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ХІМІЇ

Крокуємо разом!

АНАЛІТИЧНА ХІМІЯ:

ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Харків - 2015

УДК 543.06:615.07

Рекомендовано

Центральною методичною комісією Національного фармацевтичного університету (протокол №   від   2015 р.)

Автори:

Євтіфєєва О.А., Динник К.В., Петухова І.Ю., Жукова Т.В., Проскуріна К.І., Колісник С.В., Кизим О.Г., Алтухов А.А., Мороз В.П., Бризицький О.А.

Рецензенти:

Левітін Є.Я., завідувач кафедри неорганічної хімії НФаУ, доктор фармацевтичних наук, професор.

Таран С. Г., доктор хімічних наук, професор.

Аналітична хімія: питання та відповіді : навчальний посібник / О.А. Євтіфєєва, К.В. Динник, І.Ю. Петухова та інші. – Х. : Вид-во НФаУ, 2015. – 60 с.

Аналітична хімія належить до базових дисциплін підготовки фахівців напряму «Фармація» і входить до переліку дисциплін, за якими проводиться ліцензійний іспит «Крок-1».

Навчальний посібник створений колективом кафедри аналітичної хімії для поз аудиторної роботи студентів, починаючи з першого курсу навчання. Посібник призначений для спрямованої підготовки студентів до написання пілотного, а потім і ліцензійного іспиту «Крок-1» на III-IV курсах.

Банк тестів поділений на 11 розділів, включає тестові завдання відкритого типу, що увійшли до офіційного банку тестових завдань ліцензійного іспиту «Крок-1» для студентів IV курсу, починаючи з 2013 року.

Окрему увагу автори звертають на обґрунтування вибору вірної відповіді на тестове питання, що сприяє свідомому та мотивованому ознайомленню з його змістом.

Лабораторний журнал призначений для студентів спеціальностей «Фармація», «Клінічна фармація», «Технологія парфумерно-косметичних засобів» - фармацевтичних факультетів та вузів III-IV рівня акредитації.

УДК 543.06:615.07

© Євтіфєєва О.А., Динник К.В.,
Петухова І.Ю. та ін., 2015
© НФаУ, 2015

ЗМІСТ

<i>Тема 1. Катіони I -III аналітичних груп.....</i>	4
<i>Тема 2. Катіони IV - VI аналітичних груп .....</i>	11
<i>Тема 3. Аніони I-III аналітичних груп.....</i>	18
<i>Тема 4. Гравіметрія.....</i>	22
<i>Тема 5. Кислотно-основне титрування. Стандартизація. Посуд. ....</i>	24
<i>Тема 6. Осаджувальне титрування.....</i>	31
<i>Тема 7. Комплексиметричне титрування .....</i>	35
<i>Тема 8. Редоксметрія.....</i>	39
<i>Тема 9. Оптичні методи аналізу.....</i>	47
<i>Тема 10. Електрохімічні методи аналізу .....</i>	53
<i>Тема 11. Хроматографічні методи .....</i>	58

Тема 1. Катіони I-III аналітичних груп (кисотно-основна класифікація)

Класифікація катіонів I-III аналітичних груп та дія групових реагентів: 1-13

Якісні реакції визначення катіонів:

I аналітичної групи – 14-24;

II аналітичної групи – 25-31;

III аналітичної групи – 32-37;

Реакції забарвлення полум'я – 38-42;

Загальні питання – 43-49.

<p>1. Чому катіони I аналітичної групи (кисотно-основна класифікація) не мають групового реагенту?</p> <p>A. * більшість їх солей розчинні у воді B. мають близькі іонні радіуси C. мають великі іонні радіуси D. мають здатність утворювати розчинні основи E. належать до біологічно важливих елементів</p>		<p>Катіони I аналітичної групи (Na^+, K^+, Li^+, NH_4^+) згідно кисотно-основної класифікації не мають групового реагенту тому, що хлориди, сульфати і гідроксиди цих катіонів добре розчиняються у воді.</p>
<p>2. До II аналітичної групи катіонів за кисотно - основною класифікацією належать такі катіони:</p> <p>A. *аргентуму, плюмбуму, меркурію(I) B. кальцію, стронцію, барію C. алюмінію, магнію, цинку D. цинку, алюмінію, хрому E. калію, барію, бісмуту</p>		<p>Згідно кисотно-основної класифікації катіонів до II аналітичної групи належать катіони аргентуму, плюмбуму, меркурію(I) (Ag^+, Pb^{2+}, Hg_2^{2+}), тому що хлориди цих катіонів не розчиняються у воді.</p>
<p>3. В хіміко-аналітичній лабораторії спеціаліст досліджував розчини, що містять суміші катіонів. В якому з розчинів містяться лише катіони II – ої аналітичної групи (за кисотно-основною класифікацією)?</p> <p>A. *Ag^+, Hg_2^{2+}, Pb^{2+} B. Hg_2^{2+}, NH_4^+, Ag^+ C. Na^+, Pb^{2+}, Ni^{2+} D. Na^+, Hg_2^{2+}, NH_4^+ E. Pb^{2+}, Ag^+, Co^{2+}</p>		<p>Груповий реагент на катіони II аналітичної групи - 2М розчин HCl:</p> $\text{Ag}^+ + \text{Cl}^- \rightleftharpoons \text{AgCl} \downarrow \quad K_s = 1,78 \cdot 10^{-10},$ $\text{Hg}_2^{2+} + 2\text{Cl}^- \rightleftharpoons \text{Hg}_2\text{Cl}_2 \downarrow \quad K_s = 1,3 \cdot 10^{-18},$ $\text{Pb}^{2+} + 2\text{Cl}^- \rightleftharpoons \text{PbCl}_2 \downarrow \quad K_s = 1,6 \cdot 10^{-5}.$
<p>4. Хімік-аналітик проводить якісний аналіз катіонів другої аналітичної групи. Який реагент використовують для розділення хлоридів аргентуму та меркурію?</p> <p>A. *Розчин амоніаку B. Розчин хлористоводневої кислоти C. Розчин гідроксиду натрію D. Розчин натрію нітрату E. Розчин калію хлориду</p>		<p>Для відокремлення осаду $\text{AgCl} \downarrow$ від $\text{Hg}_2\text{Cl}_2 \downarrow$ використовують розчин амоніаку. При дії його на хлориди катіонів II аналітичної групи:</p> <p style="text-align: center;">- аргентум хлорид розчиняється повністю: $\text{AgCl} \downarrow + 2\text{NH}_3 \cdot \text{H}_2\text{O} \rightarrow [\text{Ag}(\text{NH}_3)_2]^+ + \text{Cl}^- + 2\text{H}_2\text{O};$</p> <p style="text-align: center;">- білий осад меркурій(I) хлориду у розчині амоніаку чорніє внаслідок утворення дрібнодисперсної металічної ртуті:</p>
<p>5. Яким реагентом в систематичному ході аналізу можна розділити хлориди аргентуму та меркурію(I) і водночас виявити катіони меркурію(I)?</p> <p>A. *Розчином аміаку B. Розчином луку C. Гарячою водою D. Розчином нітратної кислоти E. Надлишком концентрованої хлоридної кислоти</p>		$\text{Hg}_2\text{Cl}_2 \downarrow + 2\text{NH}_3 \cdot \text{H}_2\text{O} \rightarrow$ $[\text{NH}_2\text{Hg}_2]\text{Cl} \downarrow + \text{NH}_4^+ + \text{Cl}^- + 2\text{H}_2\text{O}$ $[\text{NH}_2\text{Hg}_2]\text{Cl} \downarrow \rightarrow \text{NH}_2\text{HgCl} \downarrow + \text{Hg} \downarrow$
<p>6. До III аналітичної групи катіонів за кисотно - основною класифікацією належать такі катіони:</p> <p>A. *кальцію, стронцію, барію B. алюмінію, магнію, цинку C. калію, барію, бісмуту D. аргентуму, плюмбуму, ніколу E. цинку, алюмінію, хрому.</p>		<p>До III аналітичної групи катіонів (згідно кисотно-основної класифікації) належать катіони Ba^{2+}, Sr^{2+}, Ca^{2+}. Груповий реагент на третю аналітичну групу - 1М розчин H_2SO_4 у присутності етилового спирту, який забезпечує повноту осадження катіонів цієї групи у вигляді сульфатів:</p> $\text{Ba}^{2+} + \text{SO}_4^{2-} \rightleftharpoons \text{BaSO}_4 \downarrow \quad K_s = 1,1 \cdot 10^{-10},$ $\text{Sr}^{2+} + \text{SO}_4^{2-} \rightleftharpoons \text{SrSO}_4 \downarrow \quad K_s = 3,2 \cdot 10^{-7},$ $\text{Ca}^{2+} + \text{SO}_4^{2-} \rightleftharpoons \text{CaSO}_4 \downarrow \quad K_s = 2,5 \cdot 10^{-5}$

<p>7. Склад третьої аналітичної групи катіонів (кислотна - основна класифікація) Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}. Яка кислота може бути осаджувачем (груповим реагентом) цієї групи катіонів?</p> <p>A. *H_2SO_4 B. HNO_3 C. HCl D. CH_3COOH E. $HClO_4$</p>	<p>Аналітичний ефект – утворення білих кристалічних осадів. Останніми осаджуються катіони Ca^{2+}, тому що добуток розчинності $CaSO_4$ найбільший порівняно з іншими сульфатами катіонів III аналітичної групи:</p> <p>$K_s(CaSO_4) > K_s(SrSO_4) > K_s(BaSO_4)$</p> <p>осаджується останнім осаджується першим</p> <p>При додаванні етанолу утворюється водно-спиртовий розчин, в якому зменшується розчинність $CaSO_4$, що сприяє більш повному осадженню іонів Ca^{2+}.</p>
<p>8. При проведенні систематичного ходу аналізу на розчин подіяли груповим реагентом 1 M H_2SO_4 у присутності етилового спирту, утворився білий осад. Катіони якої групи присутні у розчині?</p> <p>A. *III B. I C. II D. IV E. VI</p>	
<p>9. На катіони третьої аналітичної групи подіяли розчином сульфатної кислоти. Який з катіонів групи осаджується останнім?</p> <p>A.*Кальцій B. Магній C. Стронцій D. Барій E. Плюмбум</p>	<p>До III аналітичної групи (згідно кислотно-основної класифікації) належать Ba^{2+}, Sr^{2+}, Ca^{2+} - іони. Груповим реагентом на третю аналітичну групу є 1M розчин H_2SO_4 у присутності етилового спирту, який забезпечує повноту осадження катіонів цієї групи у вигляді відповідних сульфатів.:</p>
<p>10. З якою метою поряд з використанням групового реактиву III аналітичної групи катіонів використовують етиловий спирт?</p> <p>A * Для забезпечення повноти осадження всіх катіонів цієї групи B Для подальшого розчинення утворених осадів. C Для дробного осадження катіонів D Для зміни рН середовища E Для запобігання комплексоутворення.</p>	<p>$Ba^{2+} + SO_4^{2-} \rightleftharpoons BaSO_4 \downarrow \quad K_s = 1,1 \cdot 10^{-10}$ $Sr^{2+} + SO_4^{2-} \rightleftharpoons SrSO_4 \downarrow \quad K_s = 3,2 \cdot 10^{-7}$ $Ca^{2+} + SO_4^{2-} \rightleftharpoons CaSO_4 \downarrow \quad K_s = 2,5 \cdot 10^{-5}$</p> <p>Аналітичний ефект - утворення білих кристалічних осадів.</p> <p>Катіони кальцію осаджуються останніми тому, що розчинність осаду $CaSO_4$ достатньо велика - $K_s = 2,5 \cdot 10^{-5}$.</p>
<p>11. В якісному аналізі при осадженні сульфатів катіонів третьої аналітичної групи (Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}) з метою зменшення розчинності сульфатів у розчин додають:</p> <p>A *етиловий спирт B дистильовану воду C бензол D хлороформ E аміловий спирт</p>	<p>Для зниження розчинності осаду $CaSO_4$ додають етиловий спирт, який має меншу діелектричну проникність, ніж вода. Це призводить до зниження розчинності осадів усіх катіонів III аналітичної групи та досягається повнота осадження Ca^{2+} - іонів.</p>
<p>12. Вкажіть причину проведення переосадження сульфатів катіонів III аналітичної групи (кислотна-основна класифікація) у карбонати у систематичному аналізі:</p>	
<p>A.*Нерозчинність сульфатів у кислотах та лугах B. Нерозчинність сульфатів у воді C. Розчинність сульфатів у воді D. Розчинність сульфатів у кислотах E. Розчинність сульфатів у лугах</p>	<p>Основна причина переосадження сульфатів катіонів III аналітичної групи у карбонати у систематичному аналізі – це створення можливості для подальшого аналізу катіонів (їх розділення та визначення):</p> <p>$Ba^{2+} + SO_4^{2-} \rightleftharpoons BaSO_4 \downarrow$ $Sr^{2+} + SO_4^{2-} \rightleftharpoons SrSO_4 \downarrow$ $Ca^{2+} + SO_4^{2-} \rightleftharpoons CaSO_4 \downarrow$</p> <p>$\xrightarrow{Na_2CO_3}$ $\left\{ \begin{array}{l} BaCO_3 \downarrow \\ SrCO_3 \downarrow \\ CaCO_3 \downarrow \end{array} \right.$ $\xrightarrow{H^+}$ $\left\{ \begin{array}{l} Ba^{2+} \\ Sr^{2+} \\ Ca^{2+} \end{array} \right.$ + $\uparrow CO_2$</p> <p>Утворені карбонати розчиняються в оцтовій кислоті.</p>
<p>13. Як відокремити $PbSO_4$ від суміші сульфатів катіонів III аналітичної групи при систематичному ході аналізу?</p>	
<p>A.*Обробкою осаду 30% розчином амонію ацетату B. Перекристалізацією осаду C. Обробкою осаду концентрованою сульфатно кислотою D. Обробкою осаду розчином ацетатної кислоти E. Обробкою осаду розчином аміаку</p>	<p>При аналізі суміші катіонів I-III аналітичних груп – осад $PbSO_4 \downarrow$ відокремлюють від осадів $BaSO_4 \downarrow$, $SrSO_4 \downarrow$, $CaSO_4 \downarrow$ дією 30% розчину амонію ацетату CH_3COONH_4:</p> <p>$PbSO_4 \downarrow + 2CH_3COONH_4 \rightarrow [PbSO_4 \cdot Pb(CH_3COO)_2] + SO_4^{2-} + 2NH_4^+$</p> <p>Осад $PbSO_4$ розчиняється, також, у лугах:</p> <p>$PbSO_4 \downarrow + 3OH^- \rightarrow [Pb(OH)_3]^- + SO_4^{2-}$</p>

<p>14. Специфічною реакцією на іон амонію в якісному аналізі є дія:</p> <p>A. * розчину лугу при нагріванні B. реактиву Неслера C. розчину натрій гексанітрокобальтату D. розчину натрій гідротартрату E. розчину калій гексагідроксостибату</p>	<p>Специфічною реакцією визначення йонів амонію (катіони I аналітичної групи, кислотно-основна класифікація) в якісному аналізі є дія розчинів лугів (NaOH або KOH) при нагріванні:</p>
<p>15. Хімік-аналітик проводить якісний систематичний аналіз суміші катіонів першої аналітичної групи. Який катіон визначають на початку дослідження специфічною реакцією?</p> <p>A. * Амонію B. Калію C. Натрію D. Літію E. Аргентуму</p>	Δ $\text{NH}_4^+ + \text{OH}^- \rightleftharpoons \text{NH}_3 \cdot \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{NH}_3 \uparrow + \text{H}_2\text{O}$
<p>16. Яка із зазначених реакцій визначення катіонів амонію є специфічною?</p> <p>A. * Реакція з гідроксидами лужних металів при нагріванні. B. Реакція з калій гексагідроксостибатом. C. Реакція з натрій гексанітрокобальтатом(III). D. Реакція з калій тетраїодогідраргіратом (II) у лужному середовищі. E. Реакція з натрій гексанітрокобальтатом(III) у кислому середовищі.</p>	<p>Внаслідок реакції відбувається виділення амоніаку.</p> <p>Газуватий амоніак можна визначити:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за запахом; - за забарвленням вологого червоного лакмусового папірця в синій колір.
<p>17. При дії на досліджуваний розчин розчину лугу при нагріванні виділяється газ, який змінює забарвлення червоного вологого лакмусового папірця на синій. Це свідчить про присутність у розчині:</p> <p>A. * іонів амонію B. карбонат- іонів C. іонів плюмбуму D. іонів бісмуту E. хлорид- іонів</p>	<p>Реакція специфічна, дозволяє визначити іон амонію в присутності всіх катіонів та аніонів.</p>
<p>18. Для виявлення іонів амонію у розчині, який містить іони калію, натрію, плюмбуму і аргентуму, слід використати реакцію з розчином:</p> <p>A.* Лугу при нагріванні B. Натрій гексанітрокобальтатом (III) C. Калій гексагідроксостибатом (V) D. Натрій метоксифенілацетатом при охолодженні E. Калій перманганатом у кислому середовищі</p>	<p>З виконання цієї реакції, зазвичай, розпочинають якісний аналіз розчину невідомого складу.</p>
<p>19. В лабораторії необхідно ідентифікувати катіон амонію. Можна використати розчин:</p> <p>A. * Реактиву Неслера B. Калію хромату. C. Цинкуранілацетату. D. Реактиву Чугаєва. E. Натрію сульфату.</p>	<p>Для ідентифікації катіону амонію використовують розчин калій тетраїодомеркурат(II) у суміші з калій гідроксидом – реактив Неслера ($\text{K}_2[\text{HgI}_4] + \text{KOH}$):</p>
<p>20. Досліджуваний розчин містить катіони калію і амонію. Вкажіть реагент, який дозволяє виявити в цьому розчині катіони амонію:</p> <p>A. * калію тетраїодомеркурат(II) B. натрію хлорид C. натрію ацетат D. калію гексацианоферат(II) E. цинкуранілацетат</p>	$\text{NH}_4^+ + 2 [\text{HgI}_4]^{2-} + 4 \text{OH}^- \rightleftharpoons \left[\begin{array}{c} \text{Hg} \\ \diagdown \quad \diagup \\ \text{Q} \quad \text{NH}_2 \\ \diagup \quad \diagdown \\ \text{Hg} \end{array} \right] \text{I} + 7 \text{I}^- + 3 \text{H}_2\text{O}$ <p>Аналітичний ефектом реакції є утворення осаду червоно-бурого або жовто-бурого кольору.</p>
<p>21. У фармакопейному аналізі для ідентифікації іонів натрію використовують реакцію з:</p> <p>A.* 2-метоксі-2-фенілоцтовою кислотою B. 8-оксихіноліном C. дифеніламіном D. діацетилдіоксимом E. тетрафенілборатом</p>	<p>Іон натрію – це катіон I аналітичної групи (кислотно-основна класифікація). Для ідентифікації іонів натрію ДФУ рекомендує використовувати реакцію з 2-метокси-2-фенілацетатною кислотою з утворенням білого кристалічного осаду:</p> $\text{Na}^+ + \text{C}_6\text{H}_5\text{CH}(\text{OCH}_3)\text{COOH} \rightleftharpoons \text{C}_6\text{H}_5\text{CH}(\text{OCH}_3)\text{COOH} \cdot \text{C}_6\text{H}_5\text{CH}(\text{OCH}_3)\text{COONa} \downarrow + \text{H}^+$

22. Досліджуваний розчин містить катіони амонію і натрію. Вкажіть реагент, який дозволяє виявити в цьому розчині катіони натрію:	
A. *Цинкуранілацетат B. Калію оксалат C. Калію тетраїодомеркурат(II) D. Калію гідротартрат E. Калію бензоат	<p>Катіони натрію (I аналітична група) у присутності катіонів амонію визначають дією цинкуранілацетату ($Zn(UO_2)_3(CH_3COO)_8$). У нейтральних або ацетатних розчинах утвориться жовто-зелений кристалічний осад:</p> $Na^+ + Zn^{2+} + 3UO_2^{2+} + 8CH_3COO^- + CH_3COOH + 9H_2O \rightleftharpoons NaZn(UO_2)_3(CH_3COO)_9 \cdot 9H_2O \downarrow + H^+$ <p>Під мікроскопом кристали мають вигляд октаєдрів або тетраєдрів.</p>
23. При проведенні реакції іонів натрію с гексагідроксоантимонатом(V) калію в нейтральному середовищі утворюється осад. Вкажіть, якого кольору вказаний осад?	
A. *Білий B. Червоний C. Жовтий D. Зелений E. Блакитний	<p>Na^+ - катіон I аналітичної групи. Фармакопейною реакцією виявлення іонів натрію є дія калій гексагідроксоантимонату(V) (гексагідроксостибату(V) калію $K[Sb(OH)_6]$) у нейтральному середовищі:</p> $Na^+ + [Sb(OH)_6]^- \rightleftharpoons Na[Sb(OH)_6] \downarrow$ <p>Утворюється білий кристалічний осад.</p>
24. Для зв'язування іонів гідрогену при ідентифікації іонів калію з винною кислотою використовують розчин:	
A. *Ацетату натрію B. Гідроксиду натрію C. Аміаку D. Сульфатної кислоти E. Соляної кислоти	<p>При ідентифікації іонів калію з винною (тартратною) кислотою для зв'язування іонів гідрогену використовують розчин натрію ацетату:</p> $H_2C_4H_4O_6 + CH_3COO^- \rightleftharpoons HC_4H_4O_6^- + CH_3COOH$ $K^+ + HC_4H_4O_6^- \rightleftharpoons KHC_4H_4O_6 \downarrow$ <p>Утворюється білий кристалічний осад.</p>
25. До розчину, що досліджується, додали хлоридної кислоти. Осад, що випав, відфільтрували та обробили на фільтрі гарячою водою, а після охолодження до фільтрату додали розчин KI. Який катіон присутній у розчині, якщо осад мав жовтий колір? A. *Pb²⁺ B. Ag⁺ C. Hg²⁺ D. Ca²⁺ E. Ba²⁺	<p>Хлоридна кислота – груповий реагент на катіони II аналітичної групи:</p> $Pb^{2+} + 2HCl \rightleftharpoons \downarrow PbCl_2 + 2H^+$ $K_s(PbCl_2) = 1,6 \cdot 10^{-5}$ <p>Достатньо високе значення добутку розчинності дозволяє відокремити осад $PbCl_2$ від інших хлоридів катіонів II аналітичної групи при дії гарячої води.</p>
26. До досліджуваного розчину додали розчин калію йодиду. Випав золотисто-жовтий осад, який розчиняється в гарячій воді, надлишку реагенту і в оцтовій кислоті. Це свідчить про присутність у розчині A. *Катіонів п्लумбуму B. Катіонів аргентуму C. Катіонів бісмуту D. Катіонів меркурію(II) E. Катіонів меркурію(I)	<p>Виявлення Pb^{2+}-іонів проводять дією розчину KI з утворенням жовтого осаду PbI_2:</p> $Pb^{2+} + 2I^- \rightleftharpoons PbI_2 \downarrow$
27. Реакція утворення золотисто-жовтого осаду (реакція “золотого дощу”) – це реакція: A. *Утворення осаду PbI₂ B. Утворення осаду PbCl₂ C. Утворення осаду AgI D. Утворення осаду HgI₂ E. Утворення осаду Hg₂I₂	<p>Так званий аналітичний ефект «золотого дощу» досягається за рахунок додаткового очищення осаду PbI_2 (розчинення його у гарячій воді з наступним охолодженням – відбувається процес переосадження).</p>
28. До досліджуваного розчину додали 2M розчин HCl. При цьому утворився білий осад, який при обробці розчином аміаку почорнів. Який катіон присутній у розчині?	
A. *Hg₂²⁺ B. Ag⁺ C. Pb²⁺ D. Ba²⁺ E. Mg²⁺	<p>2M розчин HCl – груповий реагент на катіони II аналітичної групи (Pb^{2+}, Ag^+, Hg_2^{2+}):</p> $Ag^+ + Cl^- \rightleftharpoons AgCl \downarrow; Hg_2^{2+} + 2Cl^- \rightleftharpoons Hg_2Cl_2 \downarrow; Pb^{2+} + 2Cl^- \rightleftharpoons PbCl_2 \downarrow$ <p>при дії розчину амоніаку білий осад чорніє за рахунок утворення дрібнодисперсної металічної ртуті:</p> $Hg_2Cl_2 \downarrow + 2NH_3 \cdot H_2O \rightarrow [NH_2Hg_2]Cl \downarrow + NH_4^+ + Cl^- + 2H_2O$ $[NH_2Hg_2]Cl \downarrow \rightarrow NH_2HgCl \downarrow + Hg \downarrow$

29. До розчину, що досліджують, додали розчин аміаку. Випав чорний осад. Це свідчить про присутність у розчині:	
A. *Катіонів ртуті(II) B. Катіонів купрум(II) C. Катіонів ферум(III) D. Катіонів ферум(II) E. Катіонів аргентум(II)	Катіони ртуті(II) з розчином амоніаку утворюють чорний осад <i>металічної ртуті</i> : $2\text{Hg}_2^{2+} + \text{NO}_3^- + 4\text{NH}_3 \cdot \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \left[\text{O} \begin{array}{c} \diagup \text{Hg} \diagdown \\ \diagdown \text{Hg} \diagup \end{array} \text{NH}_2 \right] \text{NO}_3 \downarrow + 2\text{Hg} \downarrow + 3\text{NH}_4^+ + 3\text{H}_2\text{O}$
30. В якісному аналізі характерною реакцією на катіони срібла є: A.*реакція утворення сирнистого осаду AgCl, що розчиняється в розчині аміаку, та знову утворюється при додаванні HNO₃ B. реакція утворення сирнистого осаду AgCl, що розчиняється у кислотах C. реакція утворення комплексу, який руйнується при дії розчину HNO₃ D. реакція утворення осаду, що розчиняється у розчині луку E. реакція утворення жовтого осаду, що розчиняється у надлишку амоніаку	2М розчин HCl – груповий реагент на катіони II аналітичної групи (Pb ²⁺ , Ag ⁺ , Hg ₂ ²⁺), який дозволяє селективно відокремити ці катіони у вигляді осадів відповідних хлоридів: $\text{Ag}^+ + \text{Cl}^- \rightleftharpoons \text{AgCl} \downarrow$ $\text{Hg}_2^{2+} + 2\text{Cl}^- \rightleftharpoons \text{Hg}_2\text{Cl}_2 \downarrow$ $\text{Pb}^{2+} + 2\text{Cl}^- \rightleftharpoons \text{PbCl}_2 \downarrow$ При дії на хлориди катіонів II аналітичної групи розчину амоніаку – осад аргентум хлориду розчиняється повністю: $\text{AgCl} \downarrow + 2\text{NH}_3 \cdot \text{H}_2\text{O} \rightarrow [\text{Ag}(\text{NH}_3)_2]^+ + \text{Cl}^- + 2\text{H}_2\text{O}$ Цю реакцію використовують для відокремлення ↓AgCl від ↓Hg ₂ Cl ₂ у систематичному ході аналізу. Виявлення катіона Ag ⁺ проводять подальшою дією концентрованої розчину нітратної кислоти (HNO ₃), яка руйнує аміакатний комплекс [Ag(NH ₃) ₂] ⁺ : $[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2]^+ + \text{Cl}^- + \text{HNO}_3 \rightarrow \text{AgCl} \downarrow + 2\text{NH}_4^+ + \text{NO}_3^-$ Утворення білого сирнистого осаду підтверджує присутність іонів Ag ⁺ .
31. При проведенні реакції ідентифікації на катіони срібла на розчин подіяли HCl, а потім розчином амоніаку. Яка сполука при цьому утворилася? A. *[Ag(NH₃)₂]Cl B. [Ag₂(NH₃)₃]Cl C. AgOH D. AgCl E. [Ag(NH₃)₃]Cl	
32. Вкажіть, який реагент дозволяє виявити катіони барію у присутності катіонів кальцію і стронцію:	
A. *Дихромат калію B. Хлорид калію C. Йодид калію D. Нітрат калію E. Гідроксид натрію	Іони Ba ²⁺ (III аналітична група катіонів) у присутності катіонів кальцію і стронцію визначають за допомогою розчину калію хромату. Дихромат-іони утворюють жовтий осад тільки з Ba ²⁺ - іонами в присутності натрію ацетату: $2\text{Ba}^{2+} + \text{Cr}_2\text{O}_7^{2-} + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{BaCrO}_4 \downarrow + 2\text{H}^+$
33. Який аналітичний ефект потрібно чекати від дії калію гексаціаноферату(II) на катіони Ca²⁺:	
A *Утворення білого дрібнокристалічного осаду B Утворення жовто-зелених кристалів C Коричневе забарвлення розчину D Утворення комплексної сполуки синього кольору E Утворення білого драглистого осаду	Іони Ca ²⁺ належать до III аналітичної групи катіонів (Ba ²⁺ , Sr ²⁺ , Ca ²⁺). Катіони III аналітичної групи з розчином K ₄ [Fe(CN) ₆] у присутності NH ₄ Cl утворюють білі кристалічні осад. Наприклад, для Ca ²⁺ -катіонів реакція перебігає за рівнянням: $\text{Ca}^{2+} + 2\text{NH}_4^+ + [\text{Fe}(\text{CN})_6]^{4-} \rightleftharpoons (\text{NH}_4)_2\text{Ca}[\text{Fe}(\text{CN})_6] \downarrow$ осад не розчиняється в ацетатній кислоті, на відміну від (NH ₄) ₂ Ba[Fe(CN) ₆]↓ та (NH ₄) ₂ Sr[Fe(CN) ₆]↓.
34. Досліджуваний розчин містить кальцій хлорид і натрій бромід. Для ідентифікації іону кальцію до розчину додають розчин: A * амоній оксалату B барій хлориду C натрій хлориду D калій йодиду E амоній ацетату	Ca ²⁺ - іони належать до III аналітичної групи катіонів (Ba ²⁺ , Sr ²⁺ , Ca ²⁺). Фармакопейною реакцією визначення катіону кальцію є дія розчину амоній оксалату: $\text{Ca}^{2+} + \text{C}_2\text{O}_4^{2-} \rightleftharpoons \text{CaC}_2\text{O}_4 \downarrow$ утворюється білий кристалічний осад. Виявленню заважають іони Ba ²⁺ та Sr ²⁺ . Реакція чутлива, тому ДФУ використовує її для визначення граничного вмісту домішок Ca ²⁺ - іонів у лікарських препаратах.
35. Катіони кальцію входять до складу деяких фармацевтичних препаратів. Фармакопейною реакцією для визначення катіону кальцію є реакції з розчином: A *Амоній оксалату B Кислоти хлористоводневої C Калій йодиду D Амоній гідроксиду E Натрій гідроксиду	

<p>36. В якісному аналізі для виявлення іонів стронцію використують, так звану, «гіпсову воду». Гіпсова вода – це:</p> <p>A. *насичений водний розчин CaSO₄ B. розчин Ca(OH)₂; C. насичений розчин CO₂ у воді; D. розчин Ba(NO₃)₂ у воді E. розчин Ba(OH)₂</p>	<p>Іон стронцію (Sr²⁺) – катіон III аналітичної групи (за кислотно-основною кваліфікацією). Реакцією визначення іонів стронцію в якісному аналізі є дія «гіпсової води». «Гіпсова вода» – це насичений водний розчин CaSO₄:</p> $\text{Sr}^{2+} + \text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O} \xrightleftharpoons{\Delta} \text{SrSO}_4 \downarrow + \text{Ca}^{2+} + 2\text{H}_2\text{O}$ <p>Завдяки досить великому значенню добутка розчинності (K_s = 3,2 · 10⁻⁷), осад SrSO₄ утворюється повільно, при нагріванні у вигляді білої каламуті. Результат реакції фіксують протягом 10 хвилин.</p>
<p>37. Який катіон III аналітичної групи (кислотно-основна класифікація) знаходиться у розчині, якщо при нагріванні з «гіпсовою водою» через деякий час розчин стає каламутним?</p> <p>A *Стронцію B Кальцію C Магнію D Плюмбуму(II) E Меркурію(II)</p>	<p>Завдяки досить великому значенню добутка розчинності (K_s = 3,2 · 10⁻⁷), осад SrSO₄ утворюється повільно, при нагріванні у вигляді білої каламуті. Результат реакції фіксують протягом 10 хвилин.</p>
<p>38. Сухий залишок, отриманий після випаровування досліджуваного розчину, забарвлює безбарвне полум'я пальника у жовтий колір, а при розгляданні крізь синє скло – у фіолетовий. Які катіони знаходились у сухому залишку?</p>	
<p>A *Na⁺, K⁺ B Ca²⁺, K⁺ C Na⁺, Sr²⁺ D Li⁺, Ba²⁺ E Na⁺, Ca²⁺</p>	<p>Солі калію (K⁺) забарвлюють безбарвне полум'я пальника у фіолетовий колір. Для усунення маскувального впливу солей Na⁺, полум'я розглядають крізь синє скло.</p>
<p>39. Леткі сполуки кальцію забарвлюють безбарвне полум'я пальника у:</p>	
<p>A. *Червоний колір B. Жовтий колір C. Фіолетовий колір D. Жовто-зелений колір E. Зелений колір</p>	<p>Леткі сполуки Ca²⁺ забарвлюють безбарвне полум'я пальника у цегляно-червоний колір (барію – у жовто-зелений; стронцію – у карміново-червоний).</p>
<p>40. При внесенні в полум'я пальника солі невідомого катіона забарвлюють його у цегляно-червоний колір. Вкажіть, який це катіон?</p>	
<p>A. *Кальцію B. Амонію C. Магнію D. Мангану E. Свинцю</p>	
<p>41. Полум'я пальника в присутності солей невідомого катіону забарвлюється у карміново-червоний колір. Вкажіть, який це катіон?</p>	
<p>A. *Стронцію B. Амонію C. Натрію D. Калію E. Феруму</p>	<p>Солі стронцію Sr²⁺ забарвлюють безбарвне полум'я пальника у червоно-карміновий колір (солі барію – у жовто-зелений; солі кальцію – у цегляно-червоний).</p>
<p>42. При внесенні у полум'я пальника солі невідомого катіону забарвлюють його у жовто-зелений колір. Вкажіть, який це катіон?</p>	
<p>A. *Барію B. Амонію C. Свинцю D. Магнію E. Калію</p>	<p>Солі Ba²⁺ забарвлюють безбарвне полум'я пальника у жовто-зелений колір (кальцію – у цегляно-червоний; стронцію – у червоно-карміновий).</p>
<p>43. Як називаються реакції і реагенти, які дають можливість визначити даний іон в присутності інших?</p>	
<p>A.* Специфічні B. Селективні C. Групові D. Вибіркові E. Загальні</p>	<p>Специфічною реакцією на певний іон називають реакцію, яка дозволяє визначити цей іон в умовах досліду в присутності інших іонів без попереднього його виділення. Наприклад, дія розчину луку на іони амонію при нагрівання:</p> $\text{NH}_4^+ + \text{OH}^- \xrightleftharpoons{\Delta} \text{NH}_3 \cdot \text{H}_2\text{O} \xrightleftharpoons{\Delta} \text{NH}_3 \uparrow + \text{H}_2\text{O}$

44. Укажіть чим характеризується здатність реагенту давати добре фіксований аналітичний ефект при взаємодії з досліджуваною речовиною?		
A. *Чутливістю реакції B. Вибірковістю реакції C. Специфічністю реакції D. Селективністю реакції E. Кількістю реагенту	Однією з важливих вимог до аналітичної реакції є її висока чутливість. Чутливістю реакції називають найменшу концентрацію іонів, яку можна відкрити даною реакцією за певних умов її виконання.	
45. Як називається в аналізі прийом зв'язування сторонніх іонів?		
A. *Аналітичним "маскуванням" B. Аналітичним розділенням C. Аналітичним вилученням D. Аналітичним концентруванням E. Аналітичним співосадженням	При визначенні іонів Co^{2+} та Ni^{2+} додають ортофосфатну кислоту для зв'язування ферум(III)-іонів, які заважають реакціям визначення, з метою їх аналітичного «маскування»: $Fe^{3+} + 2PO_4^{3-} \rightleftharpoons [Fe(PO_4)_2]^{3-}$	
46. Кількісною характеристикою розчинності малорозчинних електролітів (типу $AgCl$ або $BaSO_4$) є константа, яку називають:		
A *Добутком розчинності B Константою нестійкості C Константою іонізації D Константою стійкості E Константою кислотності	Добуток розчинності (K_S) – це константа, яка кількісно характеризує концентрацію йонів в насиченому розчині малорозчинних електролітів (типу $AgCl$ або $BaSO_4$): $K_S(AgCl) = [Ag^+] \cdot [Cl^-]$ $K_S(BaSO_4) = [Ba^{2+}] \cdot [SO_4^{2-}]$	
47. Для виготовлення та аналізу лікарських препаратів широко застосовуються буферні розчини. Буферні розчини використовують для:		
A. *Підтримки певного значення величини рН розчину. B. Зміни величини рН розчину C. Зміни константи іонізації речовини. D. Зміни іонної сили розчину. E. Зміни добутку розчинності речовини.	При аналізі лікарських препаратів застосовують буферні розчини для підтримки певного значення величини рН-розчину. Наприклад, з розчином натрій гідрогенфосфату іони Mg^{2+} утворюють білий кристалічний осад тільки в присутності амоніачного буферного розчину: $Mg^{2+} + HPO_4^{2-} + NH_3 \cdot H_2O \rightleftharpoons MgNH_4PO_4 \downarrow + H_2O$	
48. В аналізі широко застосовують буферні розчини для:		
A.*Забезпечення певного значення рН середовища B. Забарвлення розчинів C. Утворення комплексних сполук D. Досягнення повноти осаження аналітичної групи катіонів E. Маскування іонів		
49. Для підтримки певного значення рН середовища використовують буферні розчини. Укажіть суміш речовин, яка не є буферною:		
A *NaOH + NaCl B $CH_3COOH + CH_3COONa$ C $NH_4Cl + NH_3 \cdot H_2O$ D $HCOOH + HCOONa$ E $NaH_2PO_4 + Na_2HPO_4$	Розчини, що містять водночас будь-яку слабку кислоту та її сіль (наприклад $CH_3COOH + CH_3COONa$ - ацетатний буферний розчин) або будь-яку слабку основу та її сіль (наприклад $NH_3 \cdot H_2O + NH_4Cl$ - амоніачний буферний розчин) та володіють буферною дією – називають буферними розчинами . Суміш речовин $NaOH$ (сильна основа) + $NaCl$ (сіль, утворена сильною основою та сильною кислотою, не піддається гідролізу) не є буферним розчином.	